

ANY I.

BARCELONA 1 DE AGOST DE 1896.

NÚM. 6

UN RECÓ DEL MONSENY

*Ahont van les fades tan entristides
al clar de lluna, del Gorch fugint?
¿Qué les n' allunya lo creu sagrada
com del Pirene, quan à Gentil
van encisarne, lo fill del compte
brau Tallaferro, de bon matí?*

Obras literarias

De J. Verdaguer.

L' Atlàntida	4'	pesetas	Càntichs	0'50 pesetas
Canigó	5'	»	La Passió de nostre Senyor Jesucrist	0'06 »
Idilis y cants místichs	1'25	»	Roser de tot l' any	1'50 »
Llegenda de Montserrat	1'	»	Dietari d' un Pelegrí á Terra Santa.	2' »
Cançons de Montserrat	0'50	»	Verdaguer en defensa propia	0'25 »
Patria	3'	»	Sant Francesch	2'50 »
Lo somni de Sant Joan	1'50	»	Flors del Calvari	2'50 »
Caritat	1'	»	Jesús Infant	3' »

De J. Aladern.—Del Mar á la Montanya
Cartas Ondorranas
Sagamental

De A. Busquets y Punset.—Lliroya

De Sisquet del Full.—Trona avall (Joguina en 1 acte)

De C. Mas Jornet.—Dos Mons

J. Massó Torrents.—Manuscrits Catalans
Croquis Pirenencs

Santiago Rusiñol.—Anant pel Mont

Joseph Ixart.—Obres Catalanes

Se trovan de venta en la Redacció y Administració de L' ATLÀNTIDA, Alt de S. Pere 7, baixos, y
Doctor Dou, 14, impremta.

Los suscriptors de fora que vulgan adquirirllas se 'ls remetrán franch de correu.

L' ATLÀNTIDA

Revista quincenal il·lustrada

Any I

Barcelona 1 de Agosto de 1896

Núm. 6

S U M A R I

EXT.—*La nova fornada*, (crítiques ràpides) Marián Escrivà Fortuny.—*A Mossen Jacinto Verdaguer*, Joseph Falp y Plana.—*Tradicions ripolleses*, Guillém d' Argensola.—*Mel y sel*, Ricart Català.—*Sentenciat á mort*, Joseph Condó, pbre.—*La cugola*, Manel Folch Torres.—*Alegria*, Joan Bta. Castenyet.—*Vesprada*, Joan Pérez y Jorba.—*Onades*.—*Esculls*.

RABATS.—*Un recó del Montseny*.—*De bon matí á la platja*.—*Mas payral*.—*La malalta*.—*Una visita en lo desert*, (històrica muda.)

DE BON MATÍ

A la platja

LA NOVA FORNADA

(CRÍTIQUES RÀPIDES)

II

L' Ignaci Iglesias

De la *nova fornada* es gaire be el qui s' acosta mes al ideal, que 'ls amants de les lletres tenim format, del poeta modern, tant per sa ploma, com pe 'l seu fisich. Es també tal volta, el qui du mes empenta entre tots 'ls que pujen.

Apassionat, vehement y fogós, defensa els moderns ideals literaris, com el soldat sa bandera. Es el prototipo del poeta lluytador. Sa figura d' atleta grech ajuda per altra part à la il-lusió.

Comensà per poeta lirlch ab regular fortuna. Volà allavors ab grosses ales, pero ab vol insegur, pèr no saberles móurer ab prou giny. Empero, l' esperit de lluyta, l' alé de innovacions; l' afany (essencial en les modernes escoles) de fer de la literatura, lo vehícul que porte als humans *mes enllà*, no troben prous medis d' expressió ab la lírica. Necessiten l' ambient del teatre ó del llibre. Veus aquí perquè l' Iglesias, fou autor dramàtic; y no feu el llibre (diguém novelà) perque el llibre es en català un impossible econòmich.

La revelació pública de 'ls talents del jove autor, fou «L' Escorsó» drama de molta volada que causá gran sensació, tant per son mérit absolut, com per lo relatiu d' esser escrit d' un jove. Defectes ne té, com ne té (y en mes grau) «L' Argolla,» que 's representà després. Mes la revelació estava feta y desde allavors l' Iglesias constitueix una espransa de la dramàtica catalana, la primera, sinó l' única entre la jovenalla.

Darrerament s' ha dit, si lo fogós Iglesias estava en camí de *malograrse* com altres tants, per les tasqueries d' esgarriats radicalismes literaris... No es impossible. La impetuosa ploma del nostre poeta, si li faltés el regulador del bon gust y del estudi, podria anar massa lluny, massa lluny, fins à pèdrers en el buyt. Y fòra una vera llàstima, perquè de la fusta de l' autor de «L' Escorsó» ne corren pochs.

Be va l' avens literari guiat per la calma y l' estudi y llimat per les generacions. Mes l' avens à sotregades, despariat del medi ambient y sols impulsat per la passió d' escola, no pot fer mes que malograts de 'ls verdaders talents, ó lo qu' es lo mateix sols pot convertir la mel en cera Y enténquis qu' un *malograt* fa mes condòl que cent mitjanies.

Molt esperém, no obstant, del Ignasi Iglesias. Esperém qu' al renáixer la escena catalana del ensopiment... (¿y perque no dirho?) del embrutiment actual, demostrarà ab els fruys del seu ingenio, mes assahonats que 'ls d' avans, lo que nosaltres voldriam, aixó és, la demostració de que no s' ha *malograt* encara.

Aixis sia.

MARIÁN ESCRIU FORTUNY

A Mossen Jacinto Verdaguer

Lo Poeta

Poeta, jo no soch, voldría serho
y sento, que mes d' un, me diu «poeta»
y me 'l crech jay de mí! sense volguerho
lo mateix, que al galan, la doncelleta.

—
Poeta ¿qué vol dir? Y aixís, la Musa,
m' ha respot: «Un qu' estima lo impossible
que, miseria y trevalls cantant excusa,
y de mí, enamorat, es molt sensible.»

—
«Un home que somía, ple de geni
y ensenya ab l' intuició fins lo que ignora
y á n' el públich parlant desde l' prosceni,
la vida y les costums, li lleva fora.»

—
«Un que cerca fantasmes, y vigila
bon punt la lluna perlejant s' aixeca
y llanguit, guspireja en sa pupila
tot lo foch que l' abrusa y lo resseca.»

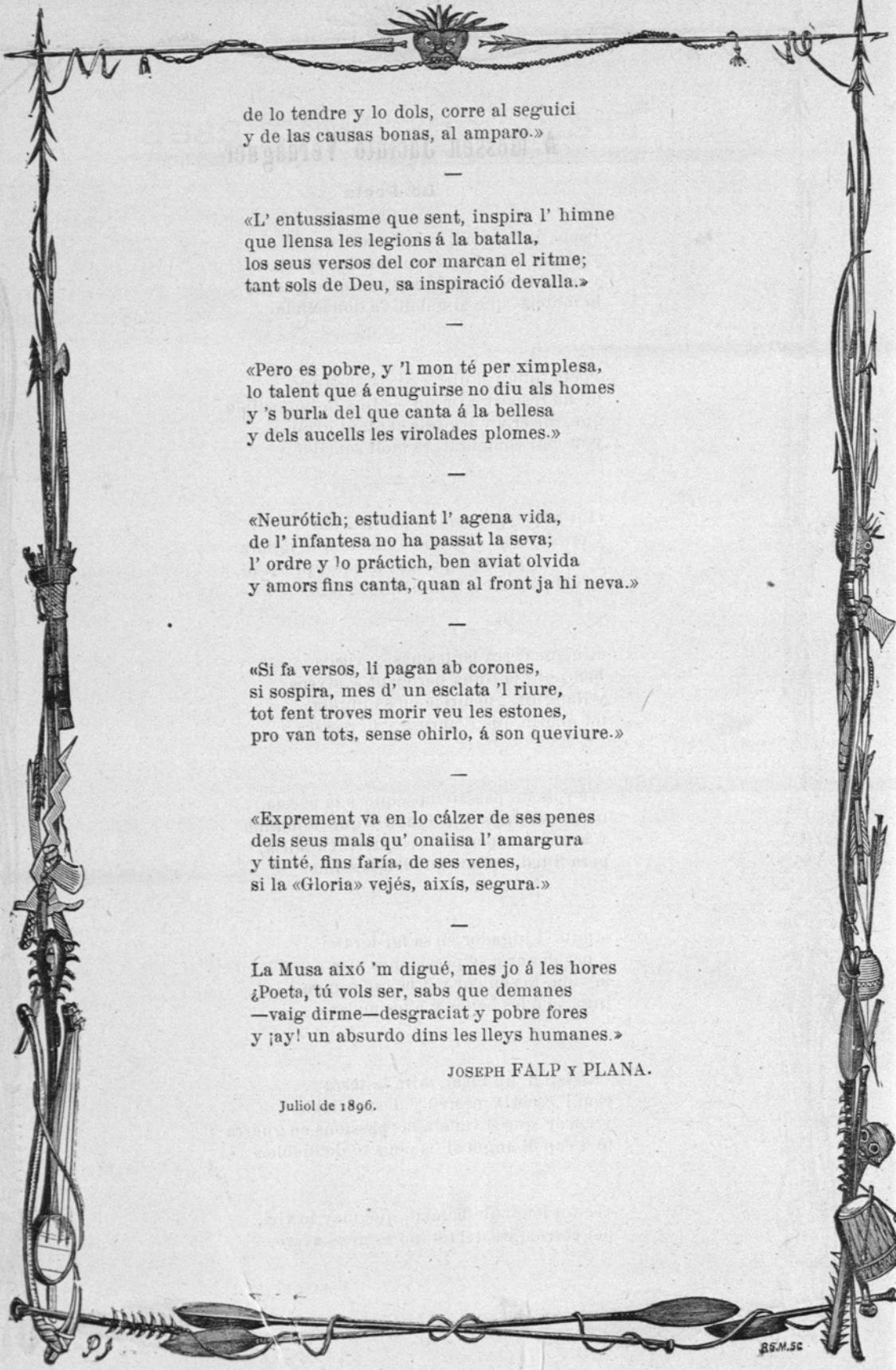
—
«Té sols un passatemps, que 's la poesía,
un passatemps que l' mou y que l' domina
y avans que pérdrer, sé enterrat voldría,
pera l' tedi evitar, que l' assassina.»

—
«Imita l' jugador en sa fal-lera
y per donar á sa passió mes ales,
la vida, lo seu cor y l' be qu' espera
jugaria á les bones y á les males.»

—
«Esclau d' un ideal, mira la terra
com l' escoria més vil y despreciable;
y encar' que l' vencin las passions en guerra
té l' cap d' angel si l's peus té de diable.»

—
«Té un fondo de bondat, que may lo vici,
pot corrompre del tot, no es gens avaro,

de lo tendre y lo dols, corre al seguici
y de las causas bonas, al amparo.»

«L' entusiasme que sent, inspira l' himne
que llença les legions á la batalla,
los seus versos del cor marcan el ritme;
tant sols de Deu, sa inspiració devalla.»

«Pero es pobre, y 'l mon té per ximplexa,
lo talent que á enuguirse no diu als homes
y 's burla del que canta á la bellesa
y dels aucells les virolades plomes.»

«Neurótich; estudiant l' agena vida,
de l' infantesa no ha passat la seva;
l' ordre y lo práctic, ben aviat olvida
y amors fins canta, quan al front ja hi neva.»

«Si fa versos, li pagan ab corones,
si sospira, mes d' un esclata 'l riure,
tot fent troves morir veu les estones,
pro van tots, sense ohirlo, á son queviure.»

«Exprement va en lo cálzer de ses penes
dels seus mals qu' onaiisa l' amargura
y tinté, fins faría, de ses venes,
si la «Gloria» vejés, aixís, segura.»

La Musa aixó 'm digué, mes jo á les hores
¿Poeta, tú vols ser, sabs que demanes
—vaig dirme—desgraciat y pobre fores
y ¡ay! un absurdo dins les lleys humanes.»

JOSEPH FALP Y PLANÀ.

Juliol de 1896.

B.G.M.S.C.

Tradicions Ripollesas

Sant Eudalt

A Ripoll hi ha una església intitolada Sant Eudalt, ahont s'hi conserva y venera una imatge d' aquest màrtir, patró del poble, consistent solzament ab lo cap, mitj cos y sens brassos, y que es de plata massissa.

Cada any, per la festa major lo trauhen en professó; y al revés de totes les altres que's celebren en aquella vila, no passa per lo carrer *dels valls*.

Heus aquí l' perquè:

Ripoll te gran fama d' haverhi hagut temps enrera molts clautayres; aquests ocupaven quasi tots los baixos de les cases del carrer ja dit; un any s' aveniren y en lo moment que passava la professó (avans hi passava) sortien de ses botigues empunyant un ferro ruhent cada un y l' aplicaren al cap del nas de l' imatge del sant; y dihidrent trenta mil disbarats, se ficaren altre cop dins llurs botigues.

A ben segur que lo sant ha volgut que las noves generacions se recordessin d' aquella jornada y per això, per mes esforços que los administradors d' aquella església fessin pera traurerli no han pogut fer desapareixer la taca negra que de resultes de la cremada, te en lo lloch 'hont l' hi aplicaren lo ferro aquella colla de depravats.

Les pedres del catllá

Pochs metres avans d' arribar á la ermita (avuy enderrocada) que corona l' encrespada montanya del Catllá (montanya que s' aixeca al nord-oest de Ripoll) hi ha un pilot de pedres del qual los vells ne contan la següent tradició:

Certa vegada que dugas dones amigues cumplían una prometença que havíaf fet; pujant, de genolls, un ciri á la Verge que's veneraba en l' ermita del Catllá, una digué, quant vegé que ja 'ls hi faltaba poch pera arribar al temple: aviat hi arribarém si Deu ho vol.

—Tant si vol com si no vol—contestá l' altre; mes apenes havia acabat de pronunciar les paraules aquestes; com que Deu va sentirla, va dir aquest: «*si? donchs are no hi arribarás*» y efectivament; feu un capgirell com lo del conill y va quedar morta.

La dona aquesta l' enterraren en lo lloch ma-

teix ahont va morir; y encare avuy dia, hi ha persona que quant puja á visitar l' enderrocada ermita; que al cim de la montanya s' aixeca, al passar per allà ahont hi ha enterrat lo cos d' aquella que anava á cumplir la prometensa, hi tira una pedra; com hi tiravan en altres temps tots los que pera allà passauan.

Les calaveres de Sant Pere

Tocades les dotze de la nit, en la església de Sant Pere, de Ripoll, hi sortien una munió de fantasmes que ab atxes enceses y ab pas tot calmós anaven resseguint tot l' interior de dit temple.

Arribá això á oydos d' uns quants valents y feren una apostà á veurer quin d' ells al tocar les, dotze, hi aniria; un que's va veurer ab prou valor va brindars' á ferho.

Un cop tocada la oració de cap-al-tart, s' encaixiná á l' església, y lo sagristà creyentse que no hi havia ningú, va tancar deixantla sola: es dir sola, ab aquell home á dintre.

Tocaren les dotze y comensaren á sortir les calaveres ab ses corresponents atxes enceses y quant passaren pe l' devant del confessionari ahont l' home estava amagat, an aquest l' hi vingué l' acudit de preguntar:

—Ahont erau avans de neixer?

Y elles sens parar de caminar, respogueren, totes á la una:

—Al enteniment de Deu.

Lo Ter y lo Freser

Allà en les asproses serres dels frets pirineus y sens mourers de la boca de les fonts d' ahont brollan, un jorn los rius Ter y Freser aixís parlavan.

—Escolta germá Ter, lo Freser digué, ja sabs que Deu al posarnos al mon ha volgut que fessim plegats la vía; que plegats rebessim les impresions que en nostre viatje havém de rebrer, y per lo tant sentenciá de que al arrivar á Ripoll barregessim nostres ayyques, per lo qual ó tú ó jo havém de perdre lo nom.

—Be es veritat—lo Ter contestá.

—Doncas, que dirías que tinch pensat? proseguí l' Fraser.

—Tú dirás, riu.

—Que 'ns posessim en marxa y que 'l primer que arribés á Ripoll, fos el que deu haver de conservar lo nom durant lo resto del trajecte fins al mar.

—No 'm sembla pas mal pensat.

—Marxém, donchs?

—Marxém.

Y 'ls dos rius com de plata, serpentejant, serpentejant, feren via cap á Ripoll, pero lo Fraser, carregat d' ilusíons, s' aturava á besar las mils y mils de flors que á son pas trobava, entant que 'l Ter sense entendrers de cosas, saltant per demunt les rocas, que deturarlo volian, arrivá á

Ripoll quant encar l' altre trigá molt bella esto na á ferho.

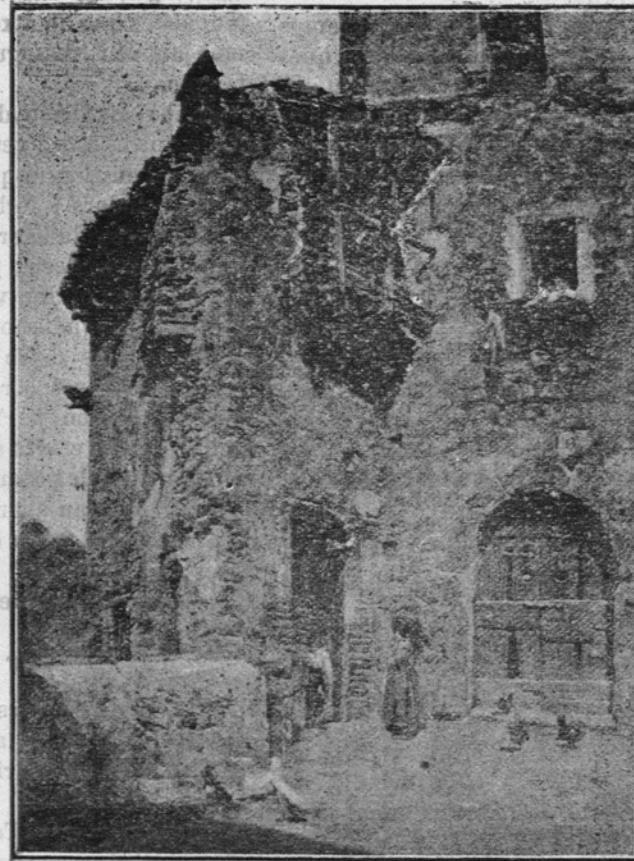
Per fi arribá 'l Fraser y al veurer que son germa, lo Ter, l' esperaba, l' hi va dir:

—D' aquí en avant farém la vía plegats portant lo teu nom; he perdut; mes no 'm sab gre perque quant menos he disfruat de les besades d' hermoses floretes que en la vall de Ribas e crían.

Y cantant dolças cançons que pe 'l camí havíen aprés, plegats feren vía vers á Sant Quirs de Besora.

GUILLEM D' ANGLESOLA.

MAS PÀYRAL

Vora mateix del portal
garlan l' hereu y pubilla
mentre' entorn seu van saltán
tafaneres les gallines.

LA MALALTA

*Avui fá un mes y mitj, dia per dia
que la infelis en l' hospital 's trova;
tots los recursos de la ciencia prova
lo doctó que arrençarla prou voldria
dels brassos de la mort. ¡Mes ay!, follia,
cada cop que la veu, nota una nova
complicació en son mal, que fer' l' hi roba
la il·lusoria esperança que tenia.*

*La nit's vd atansant, d' una campana
la tétrica ramó sou, planyidora
qu' una oració per un finat demana,
la malalta 'l sentirla s' encorpora,
trémola 'l llit, l' escapulari besa,
acota 'l cap y un pare nostre resa.*

JOAN DE MIRANDA.

MEL Y FEL

BALADA

I

Desvetllada d' angoixa
la pobre mare está que 's torna boija
ab infernal deliri,
y 's torna boija de crudel martiri.

Son fill marxa á la guerra
deixant un buyt en lo payral estatge;
y sols pensar aterra
que ho fá en vigilia de felís nuviatge.

II

La pobre mare plora d' alegría
y de son cos desferra
estreny al brau tinent d' infantería
que revé de la guerra.

Y reconta, medalla per medalla,
del brau soldat la Historia
que es cad' una al ensems de una batalla
recort, y de una gloria.

III

Desvetllada d' angoixa
la pobre mare ab infernal deliri
está que 's torna boija
y 's torna boija de crudel martiri.

Recorda prou la marxa y la tornada
y té present la historia benaurada
del fill, á qui no obliga,
per més que 'l té, devant sos ulls, sens vida.

RICART CATALÁ.

Ribarroja 2 Juliol de 1896.

Sentenciad á mort

¡Aixó si que es amor!

¡Qué dolç es entre cadenes
esperá 'l bes de la mort
ab la sanch d' aquestes venes,
podent apagar les penes
al cor hont veya mon port.

Elles, elles me recordan
ta prometensa d' amor;
y mes llarmes se desborden,
y entre mitj dels crits que aixordan
sento bategar ton cor.

Te 'n recordas, oh estimada,
d' aquell dia tant placent
en que, com rosa que 's bada
pera beurer la rosada,
me 'l mostráres tant bullent?

Donchs aquell solemne dia
jo no l' he oblidat may més:
aquell *¡t' amo!* que jo ohía
sempre ha sigut ma alegría
y mon coratje avuy es.

Llavors del cor al sagrari
altre trono hi aixequí;
ta imatje vingué á habitarhi
sota 'l trono y santuari
ahont reyna Adonai.

Mes del teu á mí 'm traguéren
les riqueses y 'ls honors;
sos brillants raigs te vencéren,
y ab'qui 'ls duya, amos se férer
del temple de mos amors.

Ton bon cor hermóis li dáres...
no l' hi dáres, se 'l prengué
puig sa esclava ne quedares:
y de mí si t' oblidares...
has pres l' or deixant l' acé.

Quan sentí que 't deya *esposa*,
¡ay! quin colp rebí tant fort!
¿Que vivint ab tu, oh hermosa,
no t' haurfa fet ditxosa?...
¡donchs ja te 'n faré ab ma mort!

—¡Es infiel!—algú 'm cridava
á l' orella del meu cor.

—No es infiel, jo contestava,
per havé 's dat á qui amava...
¡may ha dut remal l' amor!—

Llavors ma ánima ferida
al Altar aní á gorí:
un bálsam per ma ferida,
consols célichs per la vida
al Etern ne demaní.

¡Mes ay! que lo gelosía
va encegar á ton espós!
Que l' amava ell ho sabía,
y de mon amor temía
que 's tornés crim horrorós.

Una nit ¡qué nit tant mala!
mon cor era ab tú y ab Deu:
sento un tró... xiula una bala
en ma orella... ¡y veig s' exhala
una vida al devant meu!

Jo 'm girí... veig que venía
ton espós vers mí brunzente:
ell ma vida perseguía...
y, ab dissort, ferit havia,
no al culpat, al innocent.

Ell m' encará sa arma irada,
jo li'donch la má d' amich:
—Rebla, dich ab veu pausada;
l' estimat de ma estimada
no pot ser mon enemich.—

—¡Donchs, per qué, diu dantme treva,
á ma esposa tens amor?...—
—Si tu l' amas porque es teva,
jo l' amo porque no es meva...
per tu amantla 't faig favor.—

De sopte armada milicia
d' espases ens ha voltats;
sa primerenca caricia
es: —¡En nom de la Justicia,
dáuvos presos y lligats!—

Replegan lo fret cadavre
de la víctima innocent:
tremola *ell* com fulla en l' arbre,

sá cara 's torna de marbre,
y son cor no sé'l que sent.

¡Ay! llavors lo meu ja 'l veyá
espirant en un dogal...
¡y que la viudesa queya
damunt teu!... Llavors jo deya:
—Jo soch, jo, lo criminal.—

Y l' espós que abraças ara
recobra la llibertat:
la vergonya de sa cara,
les cadenes que ell portara
de mí s' han apoderat.

L' ignominiosa sentencia
se 'm torna títol honrós:

me promet del Cel l' herència
y es sagell de l' innocència
de ton benvolgut espós.

¿Qué més ja en la terra anyoro
á tú havente fet felic?...
¡Les cadenes en que moro
m' esménent del Deu que adoro
l' abraç dolç, al Paradís!

¡Adeu, donchs, dona ditxosa!
al Cel te vaig á esperar.
¡Ab un prech ma ànima arrosa,
y més llesta y més hermosa
vers son Deu se 'n volarà!

JOSEPH CONDÓ, PBRE.

Gabassa 16 Agost 1895.

LA CUGOLA

TAN va ser pujar los senyors á Rocafulla com en Marsal girarse l' mateix que una mitja. Aquell xicot avans tant alegre y rialler, que tenia tan bonas mans y millor coratje pel conreu de las terras, sense com va ni com ve, 's va tornar tristot-y dropo.

Son pare, l' masover del manso de can Riera, ja se l' habia mirat de mal ull, pro per mes que barrinava, no sabia hont redimoni trobar la causa d' aquella transformació, y cada cop que veia al Marsal encantat igual que un mussol al mitj dia, com mirant lo vent d' hont ve, y ab lo cap á tres cuarts de quinze, no sabia fer altre cosa que exclamar ab barreja de pena y estranyesa «aqueu xicot s' em capgira com un caúfol.»

Mes deu qatre vegadas s' vegé temptat de demanar á son fill esplicacions sobre aquell cambi fet tan de cop y volta, perque en Blay volia sempre les cosas claras y en cas de que l' xicot hagués aborrit los terrossos, ja 's cuidaria ell de posarlo á ratlla. Si no va empéndrel va ser per la de casa perque ella deya, «qui sab si no està prou bo,» «portser que alguna mossa l' hagi ull pres, y...»

—Ja l' hi passará home, ja l' hi passará,—deya la Sisca tractant d' esquivá l' tarrabastall que ab lo geni del seu home ja veia caurer sobre l' noy.

—D' aixó 'm refio,—l' hi contestava en Blay.—pro veyas que si dura massa, de no ficarhi tu entre mitj; perque no hi valdrán pas contemplacions; heus aquí lo que sou las donas, mentres ab un l' hi costa un refutrel gobernar als fills y endressarlos pel bon camí, vosaltres 'ls feu tornar guits ab las vostres avissiaduras y blederias.

Bons trencaments de cap s' buscava en Blay s' hi l' hi hagués durat la tossuderia de volguer treurer l' aygua clara de la cuestió; per que en Marsal no haguera sabut que dirlli ni ab tota la bona voluntat del nom.

Feya un quant temps que l' hi passavan unes coses tan estranyas que no 's sabia pas espli-car de que l' hi venian; es á dir, de que l' hi venian ja s' ho pensava, pro encare ho trovava mes estrany que l' hi vinguessin d' alló que may mes l' hi havia fugit del pensament y que tan de nit com de dia l' hi sortia de tras cantó impertinent com un mal somni, que s' aixamplava mes dins son cervell quant acotat demunt dels terrossos semblava eixir aquella dèria carregosa ab lo baf que gitava la terra escalfahida al arrenar ab la punta del càvech l' atapahida lleuva, y que en les hores del repòs s' endinsava mes en lo magí plena de dolsa melangia, com lo recort d' una felicitat passada. Y l' pobre Marsal abstret, ab aquells pensaments que l' contorbavan, sugestionat fins per lo que avans l' hi era indiferent s' rebajava ab voluptuositat dintre aquella onada de goigs y de tristes que l' deixavan encaparrat, anyoradís d' un be desconegut...

Y d' ensà d' aquell dia que li va passar *allo*, que las tenia aquèstas arrels. Habia anat á la estació ab la tartana per dui los senyors al manso hont tenian costum de passarhi una temporada cada istiu; lo camí era prou dolent y bon trevall l' hi costava de contindre 'l *tordo* que com es un xiquet cama-llarch tenia ganas de correr, potejant y ventant seguidament la cua per esquivar l' aixam de vespes y brumerots que damut seu giravoltavan fentli sacsejar lo carruatje que á cada desnivell del camí sotraquejava bruscament ab no poch esglay de la senyora y senyoretas que anavan dintre. Per fi després de moltas provaturs conseguí encarrilarse en las roderas continuant la marxa suau y lleugera que retorná la tranquilitat á las pobres senyoras que tenian seguidament l' *ay* al cor.

Mes de lo que no 's sabia avenir en Marsal era de que en tants anys de passarho aquell camí, no 's recordés aquell dia de la malehida fita que hi havia al terme de la plana de can Ginabreda, y al desviarse de las roderas per deixar pas ab un carro curullat de pinassa que feixuch y á poch á poch anava camí avall, abocá l' animal cap á la esquerra, muntant la roda ab lo refrech, bon tros demunt la fita que estava boy ajeguda; donant la tartana tan forta sotregada al caurer, que los de dintre, anaren á parar á la part cotraria d' hont seyan ab la capbussada. ¿En volen de crits y d' esperverament com lo d' aquellas donas? Don Tomás, l' amo del manso que també anava ab elles, 's veia negre per demostralshi que no havia sigut res, que no calia alarmarse d' aquell modo; ¡pro 'l qu' en treya d' esgargamellarse! donya Mercé qu' era la seva esposa, no parava de xiclar alsant los brassos y deixantlos caurer successivament, com si li haguessin dat corda; l' Adela, una nevoda seva que se l' havian endut á estiuhejar ab ells, plorava á llàgrima viva, y la pubilleta del manso, la Montserrat, aferrantse ab en Marsal esglayada, l' estrenyia contra 'l seu pit fort, molt fort, arrupida de por, cercant en los ulls d' en Marsal una almoyna de compassió ab los seus negres y hermossíssims, mes hermosos encar ab aquell esverament que 'ls agitava y removia obheit á la forta impresió que en son ànima havia deixat lo temor d' un gran perill. Y l' pobre Marsal aguantant d' esma á la senyoteta, sentia á rán de galta lo dolcissim alé de la Montserrat eixint entre glòpades de sanglots y sobre lo seu cor los glatis del d' ella componentse en estranya barreja de goigs y angunias que despertava desitjos y voluptuositats may compresas en l' ànima verge y salvatje d' aquell pobre montanyés, en aquella ànima que havia crescut en un terrer may trepitjat per las passions, quina grandiosa sublimitat esborronaria á véurela en las moments d' aquella acomesa desconeguda fins aleshores, igual com imposa y esborrona le magnificencia d' una selva verge al sentirhi per primera volta lo retruny de la destral que 'l llenyater descarrega sobre 'l tronch dels arbres seculars que apar que 's deixondexin del somni que dormian embolcallats per lo desconegut.

Estavan ja calmadas donya Mercé y l' Adela y encare la Montserrat restava abrassada ab en Marsal. Y no era ja la por la que la tenia d' aquella manera; era la estranyesa que l' hi feya ab ella mateixa l' atreviment la familiaritat que havia tingut ab aquell jove, ab lo fill dels masovers de casa seva, ab nn poch menos que desconeguts. Per fi feu un esfors y 's desprengué bruscament d' en Marsal, que tornant llavors á la realitat de la vida, restà tan avergonyit com estranyada havia quedat la senyoreta; y enrogit, ab los ulls encesos y humitosos com si acabés de plorar, sentint penetrar lo botsineigs dintre les oreilles, en va probava de serenarse, no gosant ni girar la cara als senyors, menant d' esma l' animal que anava d' assí d' allá com si rebés per las riendas, aquell tremolor convulsiu que agitava los brassos de son conductor y la vergonya que l' aclaparava.

La Montserrat va mirarlo, y devia ferli molta gracia la turbació d' aquell xicot, perque esclafí una rialla després de inútils esforços per contindrela quan papellonejava en sos llavis.

Donya Mercé y l' Adela be prou que vareu comprender perque reya, pro mes compassivas qu' ella, callaren; fins don Tomás llensá al Marsal per demunt de las ulleras, una miradeta que deya tantas coses, que si aquell l' hagués rebnda, hauria caygut tan llarch com era. Y ell las sentia sempre aquellas riallas, y sos ulls 's topavan seguidament ab altros ulls, y 'ls glatis de son cor 's confonian á totas horas ab los d' altre cor, igual com aquell dia... ¡si fins semblava que l' haguessen embruixada aquella fita de can Ginabreda!...

De punta de dia que 'l pansit xicot era al aubelló y n' havia feta ben poca de feyna. A cada cop de càvech quedava plantat com un estaquirot, arrepentantse ab l' eyna y mirant lluny, molt lluny, ab la vista ficsa com si volgués foradar la escaixada carena que tenia al devant, per veurhi al altre part de montanya.

En Janot que arrebassava no gayre lluny d' ell va treurel d' un d' aquets ensopiments etjegantli un terrós que se l' hi esmicolà á la esquena.

—Vaja, ¿qué fas tu tan parat? Semblas un ensa,—digué, y tombantse seguidament als de-més companys, ab molta sorna:

—Aquet xicot posa pell de senyor.

Una riallada d' aquellas que sagnan, rematá las paraulas d' en Janot, mentres lo pobre Marsal tornant á la tasca se l' hi humitijaren los ulls com aquell dia, é igual que llavors tot va engorgirse poruch de que algú l' hi descubrís *alló* qu' ell creya un crim pro que no sabia 'l qu' era.

Ja feya vuyt dias que 'ls senyors eran á Rocafulla y no n' havia passat ni un sense que 'l Marsal 's topés ab la Montserrat. Y no era pas que ho fes espresament de toparshi ab ella, fins l' hi sabia greu de trobarla y lo qu' es mes estrany, n' estava desitjós. Quan menos ho esperava l' hi sortia de tras cantó sempre fayenta y riallera, accompanyada de sa cosina; y l' hi deya unas cosas molt bonicas que sols las deu saber di 'l senyorio de ciutat perque lo qu' es al poble no las havia sentit may de ningú, ni del senyor Rector y aixó que de parlar 'n sabia bona cosa. Ben cert que per ell aquellas paraulas eran ben novas, pro d' enténdrelas massa que las entenia, com si un llen-guatge misteriós eixit de molt endins del cor las hi anés traduhint, y ell las escoltava ab los ulls baixos baixos, perque devant de la senyoreta's trovaba com enlluernat y fins devegadas hauria volgut ser vint pams sota terra per no véurela.

La seva cosineta no deya apenas res, pro sempre tenia 'ls llavis com si anés á esclafir una rialla y per últim la esclafia quan després d' haber parlat la Montserrat també reya com lo dia d' aquella feta, que ja va ser un disbarat alló d' anar á topar ab la fita, pro al pobre Marsal l' hi semblaiva qu' ell no hi tenia pas tanta culpa com aixó.

¿Pro per qué hi havia de pensar ab aquestas cosas? La feyna quedava enrera y sempre tenia en Janot á sobre ab bromassas que avans l' hi plahien pro que are l' hi feyan molt de mal. Y tornava ab delit á la terra á guanyar lo percut, y sens saberho s' encoratjava ab alló mateix que l' hi dava aquell ensopiment y aquella droperia... Are si que trevallava de valent en Marsal y al revés de com estava avans s' havia girat d' esquena al curriol que passa arrant del auballó, al ensemps que pujava algú pel gironceig que fa al devallar al torrent. Y ab quin' ànima enfonsava l' eyna en l' atapahida terra sentint que aquellas batsegadas l' hi ofegavan las del cor que escotxejava mes fort com mes s' anavan acostant aquells que havia vist muntar del torrent, y llavors lo clavava mes endins lo càvech y gosava sentintse rodolar las gotas de suhor pel front y aquell cansament l' hi aixamplava l' esperit corprés per dolcíssimas angoixas.

Aquet cop si que la clavaria fins al tascó la punta del eyna y ja girava raventa damunt seu, quan en Marsal sentí que 'l anomenaren; tombá 'l cap y s' vegé ab las senyoretas devant. Com si estés balp l' hi caygué lo càvech de las mans y restá parat bocabadant... •

No 's creya que haguessen anat tan depressa.

—¿Y donchs Marsal que no 'ns vols dir res?—feu la Montserrat.

—Jo... manin...

—Es que l' hi fem por,—digué l' Adela.

—Potser si que t' en fem, ¿oy Marsal.

—Aixó no; respondué ell ab veu apagada y tremolosa.

—Aixó sí; digué la Montserrat escarnintho.

L' Adela no 's podia tindre 'l riurer. Mes enllá en Janot ventantse ab la barretina feya un somris maliciós y 'ls altres trevalladors xiuxihuejavan tot mirant de cua d' ull y mossegant una rialla al acotarse per esterrossar.

La Montserrat no parava de sarmonejarlo.

—Vaja home, que no sé com ets aixís; un xicot tan gran com tú y encare tan vergonyós, hont s' es vist... cuya alsas 'ls ulls que no se 't menjarém per xo... ¿tan lletjas som que ni 'ns vols mirar?

—Manin...—no mes atinava á dir lo pobre Marsal aixecant los ulls á poch á poch com si estés devan d' un jutje.

—Aixís home; y digas: ¿es vritat aixó de... que 'ns trobas lletjas?

—No senyora...

—Veyam... ¿quina t' agrada mes de nosaltres dos?

—Montserrat!—exclamà l' Adela tot engorgintse psr l' indiscrecio de sa cosina.

En Marsal no sabia hont era; un altre pregunta com aquella y queya en basca.

MANEL FOLCH TORRES.

(*Acabardà*)

Vesprada

Heu vist el sol en flames
els ayres caldejar?
y ab son alé bullente
les plantes abrusar?

Heu vist, al bell mitj-día,
lo gran y nú badall,
qu' al cor porta alegria
ensem ps que claretat?...

Pro heu vist el sol á póndres
derrera dels serrals,
y ab moviments enormes
fentse al enllá d' enllá?...
Bandades d' oranetes
al lluny s' en van volant...
Es veuhen ombres grises
passar pel viarany:
ab la cistella uns homes
avall s' en van... avall...
Pausats y pensatius
els bous ja van baixant.
Els segadors ja tornen
de cap á segá 'ls camps...
¡Els falsiots com volen
per sobre 'l campanar!
Y l' sol tot amagantse
quin fum que va deixant!...
.

Del cei cap á la terra
la fosca va baixant,
y dret á les masies
se n' hi va encaminant...
Dintre 'ls ayres misteri
estrany va divagant...
Demunt la morta plana
la fosca l' va escampant!...

La nit va comencant
y l' dia es va esfumant.

La fosca va avansant
y l' sol es va allunyant...

El mon es va encantant,...
y tot es va quedant
dormint... á dins d' un cant...

Aixó quan ho contemplo
el cor me va axamplant.

...El sol devalla á posta
y el dia es va acabant ..

JOAN PEREZ Y JORBA.

Febrer 1896.

Alegoria

A Mossen Jacinto Verdaguer

Per les montanyes de Vich hi havia
una aucelleta de bell cantar,
llurs canticlets de nit y dia
quant me plavien sols escoltar.

Y s' alegrava sobre 'l ramatge
de frondós bosch,
¡que l' hi agradava lo vert fullatge!
¡que l' hi plavia veure 'l camp fosch!
Sempre alegroya,
saltant cofoya,
l' haguerau vist;
per les pinedes
y salzeredes
de risch en risch.

Mes vingué un dia qu' á l' aucelleta
se l' emportaren cap á ciutat,
dintre una gavia trista y soleta,
fetas llurs reixas de fil daurat.

De nit y dia festas l' hi feyan
per que cantés
mes qu' anyorábas, necis no veyan
d' allí hont cantava los jorns primers.
Sempre amagada
y contristada
l' haguerau vist;
els ulls enlayre
cercant l' afayre
del Paradís.

Arrivá un dia que la portella
d' aquella gavia va pogué obrir,
¡com sospirare llavors l' aucelleta!

— Adeu reixetas adeu — va dir.
Llavors l' aucelleta
xamosa y bella
cantí mes fort,
y llurs canturies
á voladuries
s' ouhen per tot.

Y l' aucelleta dant cantarelles
afadigada 'nava saltant,
mes hont parava la pobre aucelleta
pressa 's trobava per qui l' anava
frestech cercant.
Al cap de días á Barcelona
pogué arrivar,
y de Vallcarca per l' ombradissa
de nit y dia se sent cantar.

JOAN BTA. CASTENYET.

L L I S T A

Suma anterior	43'45	pesetas
J. P. y J.	0'50	»
Angelina Uyá de Manaut	25	»
SUMA TOTAL	68'95	»

(Seguirá.)

Onades

L' exés d' original ens priva de publicar l' acostumada Crónica literaria, de la que 'ns posarem al corrent la quinzena pròxima.

Agrahím de tot cor les felicitacions rebudes per part de persones respectables, per la poesia que publicarem en lo número passat deguda á la ploma del jove poeta M. Folch y Torres, las que l' hi son trasmesas. Verament mereix, tant aixerit escriptor, les citades felicitacions; ja qu' es una poesia de cap d' ala.

En lo vinent número començarém de folletí, lo poemet *L' Aglènya* del poeta ampurdanés don Ramon Masifern.

Dada l' importància de l' obra y tractantse d' un poeta com en Masifern, serà benacullit per nostres lectors.

Agrahím á *La Nova Catalunya*, l' articlet que dedica á nostra publicació en son darrer número, qu' es un joyell de treballs de la juvenalla literaria; no mancantli l' acostumat article sobre l' moviment literari estranger del nostre amich Perez Jorba, que junt ab en Mas y Jornet tan bé cooperan á l' obra de 'n Aladern; ab sos notables treballs. *La Nova Catalunya* s' trova de venda en tots los kioskos.

Aquest any no hi aniré
al aplech, ma enamorada,
desd' que m' has desenganyat
que no aguento tes mirades.
Y com que hi serás amor,
ab tristó 'm quedare á casa.

A. DE V.

Varis redactors y colaboradors de L' ATLANTIDA, que entre altres s' hi contan los Srs. Viola y Vergés, Tarré, Corbella, Banús y Ferrer, Perez Jorba, se proposan lo més entrant recorrer las regions pirenencas, pujant á Canigó, Noedes y Santuari de Nuria, capitenejats per l' intrépit excursionista y company Busquets y Punset.

Gran estranyesa ens ha causat, la carta que en *La Nova Catalunya*, publica l' eminent poeta Apeles Mestres, en la que exposa la seva retirada de la literatura, per dedicarse més al dibuix. Lo

que ha de procurar es donar á pública llum les tres obres que té compostes ja que seria de dolorer verament, que 's verifiqués lo que cap aficionat á les lletres trovará just.

Voreta mateix del riu
un aucell canja que canta,
bon punt lo sent mon amor
surt l' finestró enjoyada.
L' aucell l' véurela allí
corre á posarse en sa falda
per' rebre ab goig los petóns
d' aquells llavis de magrana
Després d' haverlo besat
l' aucell fuig y cosa estranya
prompte l' sento repicar
á mon finestró ab sas alas!

J.

Sabém que l' jove poeta company de redacció J. Tarré y R. està preparant un tomet de poesies que de segur serán rebudes ab goig pels amants de les lletres patries dades les bones qualitats del nostre amich; l' altre company nostre Busquets y Punset hi posará l' prólech.

Los periódichs de Roma fan grans elogis de l' últim cuadro *Terra llatina* degut á nostre paysá, lo gran pintor n' Enrich Serra. Fins un diu que may Roma havia sigut tant ben interpretada.

Lo distingit escriptor portugués D. Arcadi Nieiza de Roza, publicarà aviat sa traducció del *Romiatge de mon ànima* de nostre gran poeta Víctor Balaguer. Lo citat poemet ja ha sigut traduhit al Provensal, ai Francés, al Alemany, al Suech y al Italià. Be per nostra literatura.

'S trova malalt de molta gravetat nostre distingit amich lo jove poeta de Sant Martí de Provensals, D. Rivas Puigvert.

Desitjém de tot cor al bon amich sa prompte y complerta millora.

El Congost periódich que veu la llum á Grano-lfers, en un de sos últims nombres reproduí nostre article de l' altre quinzena titolat *La Nova Fornada* (crítiques ràpides) degut á la ploma del reputat escriptor y jove poeta Marián Escriví Fortuny, fent constar á sota sa prosedencia.

Tothom que desitji tenir encuadernada l' «Oda a Barcelona», presentant los folletins en bon estat y 0'20 cénts. se 'ls entregará en l' Administració, Dou, 14, impremta.

SECCIÓ D' ANUNCIS

(condicions)

Una	plana.	15	pessetas.
Mitja	"	40	"
Un quart	"	6	"
Un octau	"	4	"

Pago à la bestreta.

Administració: Alt de St. Pere, 7, baixos.—Horas de redacció de 2 à 6 tardes

UNA VISITA EN LO DESERT

(historieta muda)

ES CULLS

XARADA

Una lletra es ma *primera*
ma *segona* musical
altre nota la *tercera*
quarta-inversa mineral
y nom d' home lo *total*.

Jaume de Moncada.

PASSATEMPS

Buscar dos carrers de Barcelona que contin-
guin non vocals iguals.

Marcelino Gel y Mas.

TERS DE SILABAS

• • • •
• • • •
• • • •
• • • •

Primer. nom de dona

Segona: » » »

Tercera. » » »

Celia de Criners.

